

Motion till riksdagen 2017/18:3918

av **Fredrik Eriksson och Jonas Millard (båda SD)**

med anledning av framst. 2017/18:RS4 Översyn av Riksrevisionen – grundlagsfrågor

Förslag till riksdagsbeslut

1. Riksdagen ställer sig bakom det som anförs i motionen om medborgarskap och tillkännager detta för riksdagsstyrelsen.
2. Riksdagen ställer sig bakom det som anförs i motionen om formuleringen av hur riksrevisorerna väljs och tillkännager detta för riksdagsstyrelsen.
3. Riksdagen ställer sig bakom det som anförs i motionen om självständigheten för riksrevisorerna och tillkännager detta för riksdagsstyrelsen.
4. Riksdagen ställer sig bakom det som anförs i motionen om objektiva grunder för att skilja en riksrevisor från hans eller hennes uppdrag och tillkännager detta för riksdagsstyrelsen.
5. Riksdagen ställer sig bakom det som anförs i motionen om parlamentariska majoritetsförhållanden som grund för avsättning och tillkännager detta för riksdagsstyrelsen.

Motivering

Sverigedemokraterna anser att Riksrevisionen är en av de viktigaste och mest centrala myndigheterna i den svenska samhällsapparaten. Det är avgörande att myndigheten erhåller rätt förutsättningar, stöd och styrning för att kunna fullgöra sitt uppdrag på bästa sätt. Sverigedemokraterna betraktar Riksrevisionen som en sammanhållen myndighet under riksdagen, vilket ställer stora krav på samtliga inblandade. Ansvarskedjan måste vara tydlig redan i grundlagsregleringen av myndighetens verksamhet. Vem som kan komma i fråga för att bli riksrevisor är av stor betydelse för att minimera risken för att dennes trovärdighet och lojalitet ska kunna ifrågasättas. Enligt oss är det inte lämpligt att någon person som innehar något annat medborgarskap än uteslutande svenskt besitter ett ämbete som utgör en så central funktion för den

konstitutionella kontrollen. Vi hade önskat se detta komma till otvetydigt uttryck i regeringsformen (RF), förslagsvis i anslutning till 12 kap. 6 § RF.

Avgörande för myndighetens förtroende och ändamålsenliga agerande är förstås också dess självständighet och oberoende. Här gäller det emellertid att vara tydlig med i vilka avseenden detta gäller, på vilket sätt och mot vem eller vilka, så att varken huvudmannskapet eller ansvaret blir otydligt eller myndigheten riskerar att utvecklas till eller uppfattas som en fragmenterad institution, där samordningsansvaret för myndighetens verksamhet närmast hamnar på tjänstemän under de av riksdagen valda riksrevisorerna. En ordning där flera riksrevisorer oberoende av varandra kan komma att granska i princip samma sak, men likväl komma till olika slutsatser, torde inte enbart försvåra tillvaron för berörda tjänstemän på myndigheten och orsaka allmän förvirring för omvärlden. Det är heller inte ett effektivt nyttjande av samhällets resurser och riskerar att leda till att varken riksdag eller regering kommer att kunna vidta adekvata åtgärder för att adressera i värsta fall motstridiga konklusioner från respektive granskning.

Vi har inte någon avvikande uppfattning om i vilka tre avseenden det är väsentligt att riksrevisorernas självständighet grundlagsfästs, dvs. vad som ska granskas, hur granskningen ska bedrivas och om slutsatserna av respektive granskning. På strategisk nivå bör dock inriktning och övergripande planer beslutas av myndigheten som sådan snarare än av varje enskild riksrevisor. Vårt alternativa förslag till formulering i 13 kap. 8 § andra stycket RF blir därför följande:

”Riksrevisionen beslutar självständigt, med beaktande av de bestämmelser som finns i lag, vad som ska granskas. En riksrevisor beslutar självständigt hur granskningen ska bedrivas och om slutsatserna av sin granskning.”

Av detta följer även att vi anser en lämpligare formulering av 13 kap. 8 § första stycket första meningen RF vara följande:

”Riksdagen väljer en eller flera riksrevisorer”, snarare än ”Riksrevisionen leds av en eller flera riksrevisorer, som väljs av riksdagen”.

En sådan formulering hade likaledes varit mer koherent med motsvarande reglering avseende Riksdagens ombudsmän (JO). Därefter kan, som för JO, det exakta antalet och närmare föreskrifter regleras i riksdagsordningen och lägre rättskällor, vad avser upprättande av arbetsordning etc.

Återstoden av 13 kap. 8 § första stycket RF rör grunderna för att skilja en riksrevisor från hans eller hennes uppdrag. Förslaget, att låta grunden ”allvarlig försummelse” kvarstå, är mycket dåligt. Såväl begreppets tillkomst och inträde i den svenska rättsordningen, vilka ju bygger på en felaktig översättning av en stadga för det europeiska centralbankssystemet, som den föreslagna lösningen att försöka förklara innebörden av denna väsensfrämmande oxymoron i diverse förarbeten etc. ter sig i det närmaste anstötliga. Att trots dessa konstateranden falla till föga och inte försöka göra något för att rätta till problemet i efterhand torde knappast göra saken bättre.

Vad som däremot gör saken bättre är att utredningen, som föregått nu aktuell framställning, också har sett över två alternativa förslag till grunder. Vad gäller alternativet att göra riksrevisionsämbetet till ett rent förtroendeuppdrag får tillstås att detta vid en första anblick inte synes vara helt utan förtjänster. Likheten med vad som gäller för JO talar bl.a. för en sådan lösning. Dock har Riksrevisionen, till skillnad från JO, befogenhet att granska regeringen. Tyvärr uppstår då en risk för att en missnöjd regering om möjligt försöker begagna sig av en riksdagsmajoritet för att avsätta en misshaglig riksrevisor. Så även om det egentligen endast krävs att Riksrevisionen i detta

avseende åtnjuter ett oantastligt konstitutionellt skydd gentemot granskningsobjektet, i det här fallet regeringen, torde detta förslag i realiteten också tarva ett förstärkt skydd gentemot huvudmannen riksdagen, vilket jämte risken för subjektivt godtycke ter sig olyckligt. En dylik konstruktion kan likaså ge sken av att det är regeringen som kontrollerar och styr riksdagen snarare än tvärtom.

Mot bakgrund av bl.a. ovanstående förordar vi således det alternativ som närmast motsvarar vad som gäller för att skilja svenska domare från sin anställning, med modifiering för att det här rör sig om ett uppdrag snarare än en anställning samt att något uppenbarhetsrekvisit inte nödvändigtvis behöver föreligga. Det är enligt vår mening rimligt att envar redan i lagtexten kan utläsa åtminstone några objektiva grunder att förhålla sig till inför en så ingripande åtgärd som att skilja en riksrevisor från sitt uppdrag i förtid. Kombinerat med möjligheten att låta konstitutionsutskottet kunna uppdra åt JO att företa utredning och fastställa de faktiska sakomständigheterna erhålls flera fördelar. Bland annat torde två så objektiva instrument som möjligt erhållas, vilka kan jämföras och läggas till grund för konstitutionsutskottets fortsatta beredning. Konstitutionsutskottet får också verkningsfulla åtgärder att tillgripa redan i ett initialt skede, vilket begränsar risken för att ett ifrågasatt förtroende för myndigheten spiller över på huvudmannen. Samtidigt torde en omsorgsfull utredning av relevanta sakuppgifter ta en viss tid i anspråk, vilket säkerställer att inga överilade beslut fattas i ärendet. Härutöver skulle man, trots att konstitutionsutskottets ledamöter förväntas vara vana att sätta partipolitiska hänsyn åt sidan, som en sista förstärkningsåtgärd möjligen även kunna komplettera beslutsordningen med krav på kvalificerad majoritet i konstitutionsutskottet, för att ärendet ska överlämnas till kammaren och där slutligen avgöras utifrån samma eller åtminstone så snarlika förutsättningar som möjligt som vid tillsättandet. En sådan ordning skulle då efterlikna och kunna anses reversera den grannliga process som ledde fram till att berörd riksrevisor över huvud taget valdes till en första början. Liksom att stor enighet eftersträvas i konstitutionsutskottet vid beredningen av valbara kandidater säkerställs härigenom ett minoritetsskydd inför ett eventuellt avskiljande samtidigt som kretsen vilken kan komma att behöva förklara sina ställningstaganden för allmänheten snävas in, varvid ansvarsutkrävandet kan tydliggöras också i detta led.

Att utöver lagfästa objektiva grunder, konstitutionsutskottets beredningsansvar, JO:s utredning och eventuellt kvalificerad majoritet i konstitutionsutskottet dessutom uppställa långtgående krav på kvalificerad majoritet vid omröstningen i kammaren vore att gå för långt. Som nämndes inledningsvis betraktar Sverigedemokraterna Riksrevisionen som en sammanhållen myndighet under riksdagen. En ordning som i det närmaste gör riksrevisorerna oavsättliga och tillåter dem att agera så gott som helt oberoende av och mot såväl varandra som huvudmannen kan inte anses vara till fyllest.

Fredrik Eriksson (SD)

Jonas Millard (SD)